

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a treia extinsă)
3 iunie 1999*

Télévision française 1 SA (TF1)
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Ajutoare de stat — Televiziuni publice — Plângere — Acțiune în constatarea abținerii de a acționa — Obligația Comisiei de a efectua investigații — Termen — Procedura de la articolul 93 alineatul (2) din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (2) CE] — Dificultăți grave — Articolul 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE) — Punere în întârziere — Luare de poziție — Articolul 90 din Tratatul CE (devenit articolul 86 CE) — Admisibilitate”

În cauza T-17/96,

Télévision française 1 SA (TF1), societate de naționalitate franceză, cu sediul în Paris, reprezentată de către Georges Vandersanden, Jean-Paul Hordies și Agnès Maqua, avocați în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg la Fiduciaire Myson SARL, 30, rue de Cessange,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnii Gérard Rozet, consilier juridic, și Klaus Wiedner, membru al Serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg la biroul domnului Carlos Gómez de la Cruz, membru al Serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

susținută de

Republica Franceză, reprezentată de către doamna Catherine de Salins, director adjunct în Direcția Juridică a Ministerului Afacerilor Externe, și domnii Philippe Martinet, secretar pentru afaceri externe, și Frédéric Million, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg la sediul Ambasadei Franței, 8 B, boulevard Joseph II,

intervenientă,

având ca obiect, în principal, o cerere în temeiul articolului 175 din Tratatul CE (devenit articolul 232 CE) pentru constatarea neîndeplinirii de către Comisie a obligațiilor care îi revin în temeiul tratatului prin abținerea de a lua poziție privind plângerea formulată de reclamantă împotriva Republicii Franceze cu privire la compatibilitatea modalităților de finanțare a canalelor de televiziune publice France 2 și France 3 (France-Télévision) cu articolul 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE), articolul 90 alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 86 alineatul (1) CE] și articolul 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE) și, în subsidiar, o cerere în temeiul articolului 173 din Tratatul CE (devenit,

---

* Limba de procedură: franceza.

după modificare, articolul 230 CE) pentru anularea pretinsei decizii de respingere a plângerii reclamantei incluse în scrisoarea Comisiei din 11 decembrie 1995,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a treia extinsă),

compus din domnii M. Jaeger, președinte, K. Lenaerts, doamna V. Tiili, domnii J. Azizi și P. Mengozzi, judecători,

grefier: domnul H. Jung,

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale din 24 noiembrie 1998,

pronunță prezenta

Hotărâre

Faptele aflate la originea litigiului

1 Supusă monopolului de stat până în 1982, transmisiunea televizată în Franța a făcut, de atunci, obiectul unei liberalizări progresive. În prezent, peisajul audiovizual francez cuprinde, pe lângă sectorul public compus din canalele publice France 2 și France 3 (aceste două canale constituie grupul France-Télévision, în continuare „France-Télévision”), mai multe societăți private de televiziune.

2 În timp ce sectorul privat de televiziune se finanțează exclusiv din veniturile provenite din publicitate (publicitate propriu-zisă, sponsorizare de programe și teleshopping), canalele de televiziune publice dispun nu numai de venituri din publicitate, ci și de diverse finanțări publice (repartizarea produsului taxei pe audiovizual, alocații bugetare specifice, subvenții etc.).

3 La 10 martie 1993, reclamanta, Télévision française 1 SA (TF1), a adresat Comisiei o plângere îndreptată împotriva modalităților de finanțare și exploatare a canalelor France-Télévision. Este evident că plângerea denunța în mod expres încălcări ale articolului 85 din Tratatul CE (devenit articolul 81 CE), articolului 90 alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 86 alineatul (1) CE] și articolului 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE), citate în special.

4 La 16 iulie 1993, Comisia a adresat reclamantei o solicitare de informații, la care aceasta a răspuns la 30 septembrie 1993.

5 La 5 iulie 1995, domnul Van Miert, membru al Comisiei, a informat reclamanta că aceasta a fost sesizată cu plângeri similare privind alte state membre, care ridicau toate problema generală a finanțării serviciilor publice de televiziune și că, în consecință, Comisia a decis să solicite realizarea unui studiu referitor la cele douăsprezece state membre ale Uniunii la acea vreme. Comisia a adăugat că, din cauza dificultăților metodologice și a anvergurii anchetei, studiul nu era încă gata, însă trebuia să furnizeze primele rezultate înainte de vara anului 1995. Comisia se declara, cu toate acestea, în imposibilitatea de a stabili un termen precis pentru a trage concluzii din raport. În cele din urmă, Comisia a invitat reclamanta să îi comunice elementele de natură să dovedească faptul că France-Télévision beneficia de ajutoare de stat în mod vădit disproporționate în raport cu obligațiile sale de serviciu public.

6 Prin scrisoarea din 3 octombrie 1995, reclamanta a reamintit Comisiei că în Franța ajutoarele de stat pentru canalele publice denaturau în mod deliberat concurența cu toate canalele private. Subliniind faptul că nu mai putea aștepta ani de zile, aceasta a solicitat, prin urmare, în mod formal Comisiei și, în măsura în care este necesar, a somat-o „să ia atitudine și să acționeze în legătură cu motivele formulate în plângere” din 10 martie 1993. [traducere neoficială]

7 La 11 decembrie 1995, pârâta a adresat reclamantei o scrisoare în care preciza, în special, cele ce urmează: „Ca urmare a rezultatelor studiului privind finanțarea televiziunilor publice în cele douăsprezece state care erau membre ale Uniunii Europene înainte de 1 ianuarie 1995, am adresat autorităților franceze, la 21 noiembrie 1995, o scrisoare care conține întrebări al căror răspuns ne va permite să fim în măsură să luăm o decizie cu privire la măsurile necesare în urma plângerii dumneavoastră. Vă vom ține la curent cu instrumentarea dosarului și vă vom solicita, după caz, informații suplimentare.” [traducere neoficială]

Procedura

8 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 2 februarie 1996, TF1 a introdus prezenta acțiune.

9 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 4 iulie 1996, Republica Franceză a solicitat să intervină în sprijinul concluziilor pârâtei. Prin ordonanța președintelui Camerei a cincea extinse din 17 septembrie 1996, cererea a fost admisă.

10 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 2 iunie 1997, Comisia a inclus în dosar copia unei scrisori din 15 mai 1997, adresată reclamantei în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului (JO 1963, 127, p. 2268, denumit în continuare „Regulamentul nr. 99/63”), prin care o informa pe aceasta din urmă că aprecia, ținând seama de informațiile pe care le deținea, că nu putea aproba plângerea sa în măsura în care denunța încălcările articolelor 85 și 86 din Tratatul CE (devenit articolul 82 CE). Aceasta o invita pe reclamantă să își prezinte observațiile în termen de două luni de la 15 mai 1997. Comisia a adăugat că, după examinarea obiecțiilor întemeiate pe încălcarea articolului 90 din tratat, nu a putut demonstra caracterul de încălcare al faptelor denunțate.

11 Având în vedere scrisoarea din 15 mai 1997, părțile au fost invitate, prin scrisoarea grefierului Tribunalului din 17 iunie 1997, să își prezinte observațiile cu privire la continuarea procedurii și cu privire la necesitatea de a se statua în speță. Pârâta, reclamanta și intervenienta au răspuns la această invitație la 2, 17 și, respectiv, 18 iulie 1998.

12 Prin decizia Tribunalului din 21 septembrie 1998, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a treia (extinsă) a Tribunalului, căreia i-a fost atribuită cauza în consecință.

13 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a treia extinsă) a hotărât să deschidă procedura orală fără a dispune măsuri de cercetare judecătorească prealabile.

14 În ședința din 24 noiembrie 1998, au fost ascultate susținerile orale ale părților și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului.

Pretențiile părților

15 Reclamanta solicită Tribunalului:

- să constate faptul că, prin abținerea de la luarea de poziție în termen de două luni de la punerea în întârziere din 3 octombrie 1995, Comisia nu și-a îndeplinit obligațiile;
- să invite Comisia să acționeze prin adoptarea unei decizii privind plângerea sa;
- în subsidiar, să anuleze luarea de poziție a Comisiei din 11 decembrie 1995;
- să oblige Comisia la plata tuturor cheltuielilor de judecată.

16 Pârâta solicită Tribunalului:

- să declare inadmisibilă și, în subsidiar, neîntemeiată, acțiunea în constatarea abținerii de a acționa;
- să declare inadmisibilă acțiunea în anulare introdusă în subsidiar;
- să oblige reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

17 Republica Franceză, în calitate de intervenientă, susține concluziile Comisiei.

Cu privire la acțiunea în constatarea abținerii de a acționa

Cu privire la admisibilitate

Cu privire la admisibilitatea acțiunii, în măsura în care aceasta este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolelor 92 și 93 din Tratatul CE

- Motivele și argumentele pârâtei

18 Comisia susține, în primul rând, că acțiunea, în măsura în care i se impută faptul că nu și-a respectat pretinsa obligație de a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (2) CE] este inadmisibilă din cauza lipsei calității procesuale a reclamantei. Ea susține, în această privință, că decizia pe care trebuie să o adopte în cadrul evaluării compatibilității unei măsuri presupuse a constitui un ajutor de stat, odată ce s-a stabilit că este vorba despre un ajutor de stat în sensul articolelor 92 și 93 din tratat, se adresează Republicii Franceze. Reclamanta nu poate fi destinatară unei astfel de decizii și, prin urmare, nu are calitatea de a intenta Comisiei o acțiune în constatarea unei pretinse abțineri de a adopta un act care nu îi este adresat.

19 Comisia subliniază că normele de procedură aplicabile în contextul articolelor 85 și 86 din tratat nu pot fi asimilate celor aplicabile articolelor 92 și 93 din tratat, deoarece regulile de concurență privind comportamentul întreprinderilor acordă în mod necesar un rol decisiv reclamantilor, în timp ce, în domeniul ajutoarelor de stat, interlocutorul principal al Comisiei este statul membru al cărui comportament este contestat.

20 Comisia recunoaște, cu toate acestea, că tratatul a rezervat un anumit loc terților interesați în cadrul dialogului între statul membru în cauză și Comisie. Astfel, aceasta subliniază că, în cazul în care, după prima evaluare, nu a putut înlătura toate îndoielile cu privire la compatibilitatea ajutorului cu piața comună, este obligată să inițieze procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat. În cadrul acestei proceduri, Comisia ar trebui să adreseze părților interesate o comunicare de punere în întârziere pentru a prezenta observațiile lor, dar

o astfel de comunicare ar urmări „exclusiv să obțină, din partea celor interesați, toate informațiile destinate clarificării necesare Comisiei în acțiunea sa viitoare” (Hotărârea Curții din 12 iulie 1973, Comisia/Germania, 70/72, Rec., p. 813, punctul 19).

21 Comisia susține că reclamantul nu se bucură de un statut special în cadrul procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat și este de neconceput ca o decizie să i se adreseze direct (Hotărârea Curții din 24 martie 1993, CIRFS și alții/Comisia, C-313/90, Rec., p. I-1125, punctul 28, și Hotărârea Curții din 15 iunie 1993, Matra/Comisia, C-225/91, Rec., I-3203, punctul 10; concluziile avocatului general Tesaro în cadrul Hotărârii Curții din 19 mai 1993, Cook/Comisia, C-198/91, Rec., p. I-2487, I-2502, I-2510).

22 Comisia subliniază, în al doilea rând, că dispozițiile articolului 175 al treilea paragraf din Tratatul CE (devenit articolul 232 al treilea paragraf CE) nu pot fi interpretate în sens larg, în scopul de a legitima dreptul terților de a introduce o acțiune. În opinia sa, diferența semnificativă între textul de la al patrulea paragraf al articolului 173 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 230 CE) și al treilea paragraf al articolului 175 din tratat trebuie considerată o dovadă că dreptul de a introduce o acțiune în temeiul articolului 175 din tratat este mai restrâns decât cel în temeiul articolului 173 din tratat. În baza Hotărârii Curții din 10 iunie 1982, Lord Bethell/Comisia (246/81, Rec., p. 2277, punctul 16) și a Ordonanței Tribunalului din 23 ianuarie 1991, Prodifarma/Comisia (T-3/90, Rec., p. II-1, punctul 35), aceasta susține că numai destinatarul potențial al actului are dreptul de a formula o acțiune în temeiul articolului 175 din tratat.

23 De asemenea, Comisia subliniază diferența dintre această cauză și cauza care a generat Hotărârea Curții din 16 februarie 1993, ENU/Comisia (C-107/91, Rec., p. I-599 punctele 15–17), în care Curtea a declarat admisibilă acțiunea în constatarea abținerii de a acționa formulată de o întreprindere bazându-se pe faptul că actul solicitat privea în mod direct și individual întreprinderea, deși aceasta nu era destinatarul oficial al actului. De fapt, poziția ENU, în special în ceea ce privește structura Tratatului Euratom, este diferită de cea a reclamantei în speță prin faptul că ENU era destinatarul real al deciziei solicitate și prin faptul că decizia putea produce efecte juridice cu privire la ENU, în timp ce decizia solicitată de TF1 este o decizie adresată Franței care nu are efecte directe asupra acesteia.

24 Comisia dorește să sublinieze că constatarea inadmisibilității prezentei acțiuni în constatarea abținerii de a acționa nu implică deloc o lacună în sistemul de protejare a intereselor legitime ale terților interesați, în măsura în care organele jurisdicționale naționale și Comisia au un rol complementar. În cazul unei încălcări de către autoritățile naționale a articolului 93 alineatul (3) ultima teză din tratat, instanțele naționale ar trebui, de fapt, să adopte toate măsurile necesare pentru a asigura protejarea intereselor terților interesați.

25 Republica Franceză adaugă că jurisprudența în cazul plângerilor referitoare la articolele 85 și 86 din tratat este lipsită de relevanță, din moment ce în domeniul concurenței, Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 1962, 13, p. 204, denumit în continuare „Regulamentul nr. 17”) și Regulamentul nr. 99/63 au conferit un statut special reclamantului, în timp ce articolele 92 și 93 din tratat nu au făcut încă obiectul unui regulament de procedură, și nicio dispoziție nu obligă Comisia să informeze un reclamant, după caz, că nu are intenția de a aproba plângerea sa. Pe de altă parte, intervenienta subliniază că nu numai Comisia are competența de a asigura respectarea articolului 93 alineatul (3) din tratat, dat fiind că instanțele naționale trebuie să constate lipsa de validitate a măsurilor de ajutoare care nu au fost notificate și să acționeze în consecință dispunând, după caz, restituirea acestora, chiar dacă este sesizată Comisia (Hotărârea Curții din 21 noiembrie 1991, Fédération nationale du

commerce extérieur des produits alimentaires, C-354/90, Rec., p. I-5505). În opinia sa, inadmisibilitatea unei acțiuni în constatarea abținerii de a acționa introdusă împotriva refuzului de a iniția o procedură în temeiul articolului 93 alineatul (2) din tratat sau împotriva respingerii unei plângeri nu privează așadar reclamanta de dreptul la o cale de atac jurisdicțională efectivă.

— Constatările Tribunalului

26 În temeiul articolului 175 al treilea paragraf din tratat, o persoană fizică sau juridică poate sesiza instanța comunitară cu o plângere împotriva unei instituții a Comunității care a omis să îi adreseze un act, altul decât o recomandare sau un aviz.

27 Rezultă din jurisprudență că articolele 173 și 175 din tratat sunt expresia unei singure căi legale și că al treilea paragraf din articolul 175 din tratat trebuie interpretat ca permițând persoanelor fizice să introducă o acțiune în constatarea abținerii de a acționa nu numai împotriva unei instituții care nu a adoptat un act ai cărui destinatari sunt, ci și împotriva unei instituții care nu a adoptat un act care le-ar afecta în mod direct și individual (Hotărârea Curții din 26 noiembrie 1996, T. Port, C-68/95, Rec., p. I-6065, punctul 59).

28 Rezultă că este greșită aprecierea Comisiei că concluziile având ca obiect constatarea abținerii de a acționa, în măsura în care acestea sunt îndreptate împotriva abținerii acesteia de a acționa în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat, nu sunt admisibile pentru simplul fapt că reclamanta nu este destinatarul potențial al niciuneia dintre cele trei decizii pe care Comisia le-ar putea adopta în acest caz, în ceea ce privește Republica Franceză, în urma examinării preliminare prevăzute la articolul 93 alineatul (3) din tratat, și anume, fie o decizie care constată că măsurile în litigiu nu constituie un „ajutor” în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, fie o decizie care constată că aceste măsuri, deși constituie un ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat sunt compatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (2) sau (3) din tratat, fie, în cele din urmă, în cazul în care Comisia a ajuns la concluzia contrară sau nu a putut depăși toate dificultățile ridicate de evaluarea măsurilor în cauză, decizia de a deschide procedura prevăzută la articolului 93 alineatul (2) din tratat.

29 Prin urmare, este necesar să se examineze dacă aceste acte o privesc în mod direct și individual pe reclamantă.

30 În această privință, rezultă din Hotărârea Tribunalului din 27 aprilie 1995, ASPEC și alții/Comisia (T-435/93, Rec., p. II-1281, punctul 60), că o decizie a Comisiei privind ajutoarele de stat afectează în mod direct o întreprindere atunci când nu există nicio îndoială cu privire la voința autorităților naționale de a da curs proiectului de ajutor. Or, în acest caz, este de necontestat faptul că diferitele alocări financiare au fost deja acordate de către autoritățile franceze în cauză și se acordă în continuare. În aceste circumstanțe, trebuie să se considere că reclamanta este vizată în mod direct.

31 În continuare, este necesar să se amintească faptul că, în conformitate cu jurisprudența constantă, în cazul în care, fără să deschidă procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, Comisia constată în temeiul alineatului (3) al acestui articol că o măsură nu constituie un ajutor sau că această măsură, deși constituie un ajutor, este compatibilă cu piața comună, beneficiarii garanțiilor procesuale prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat nu pot obține respectarea acestora decât dacă au posibilitatea de a contesta în fața instanței comunitare această decizie a Comisiei (a se vedea, în ultimul rând, Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctele 40 și 47, și Hotărârea Tribunalului din 16 septembrie 1998, Waterleiding Maatschappij/Comisia, T-

188/95, Rec., p. II-3713, punctul 53). Părțile interesate, în sensul articolului 93 alineatul (2) din tratat, care trebuie considerate ca fiind în mod individual interesate, sunt persoanele, întreprinderile sau asociațiile eventual afectate în interesele lor de acordarea unui ajutor, adică în special întreprinderile concurente (Comisia/Sytraval și Brink's France, citată anterior, punctul 41). În acest caz, rezultă că reclamanta este o parte interesată, în sensul articolului 93 alineatul (2) din tratat, calitate care decurge din statutul său de administrator al unuia dintre canalele de televiziune private care se află în concurență cu canalele de televiziune publice beneficiare ale alocărilor financiare contestate și din calitatea sa de autor al plângerii care se află la originea examinării prealabile a alocărilor menționate, efectuate de către Comisie.

32 Ar trebui, în cele din urmă, să se constate că decizia de a deschide procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat constituie condiția prealabilă necesară pentru derularea unei proceduri care conduce la adoptarea unei decizii finale a Comisiei, care o privește în mod individual pe reclamantă, cum ar fi o decizie care declară ca fiind compatibile cu piața comună măsurile denunțate, a căror calificare ca ajutor a ridicat până atunci serioase probleme.

33 Prin urmare, trebuie să se considere că pe reclamantă o privesc în mod direct și individual deciziile care ar putea fi adoptate de către Comisie în urma deschiderii de către aceasta a procedurii preliminară de verificare a alocărilor atribuite de către autoritățile franceze societăților publice de televiziune.

34 Pe de altă parte, prin scrisoarea sa din 3 octombrie 1995, reclamanta a somat Comisia să acționeze, în sensul articolului 175 din tratat, în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat.

35 Este necesar să se amintească, în cele din urmă, că eventuala existență a căilor de atac naționale, care oferă reclamantei posibilitatea de a se opune acordării alocărilor în cauză pentru canalele publice, nu poate afecta admisibilitatea acestor concluzii privind acțiunea în constatarea abținerii de a acționa (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 5 iunie 1996, Kahn Scheepvaart/Comisia, T-398/94, Rec., p. II-477, punctul 50).

36 Rezultă că acțiunea în constatarea abținerii de a acționa, prin faptul că este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat, este admisibilă.

Cu privire la admisibilitatea acțiunii, în măsura în care aceasta este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolelor 85 și 86 din tratat

— Argumentele părților

37 Comisia amintește că, în conformitate cu articolul 175 din tratat, acțiunea în constatarea abținerii de a acționa este admisibilă numai în cazul în care instituției în cauză i s-a solicitat în prealabil să acționeze. Or, scrisoarea din 3 octombrie 1995, care menționează plângerea îndreptată împotriva finanțării televiziunii publice și a ajutoarelor de stat în favoarea acesteia, nu poate fi considerată ca fiind o „invitație de a acționa” în temeiul articolelor 85 și 86 din tratat, în sensul articolului 175 din tratat. Această interpretare este confirmată de răspunsul de așteptare al Comisiei, a cărui redactare arată că aceasta a înțeles că scrisoarea din 3 octombrie 1995 se referea doar la elementele de ajutor de stat denunțate în plângerea din 10 martie 1993.

38 De asemenea, Comisia remarcă faptul că scrisoarea din 3 octombrie 1995 nu indică cu exactitate actul sau decizia pe care nu a adoptat-o. Or, potrivit jurisprudenței constante, Comisia nu este obligată să investigheze și nici, *a fortiori*, să adreseze o comunicare privind

obiecțiunilor pentru a evidenția, după caz, încălcări ale normelor de la articolele 85 și 86 din tratat atunci când aceasta nu are competență exclusivă (Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 1992, Automec/Comisia, T-24/90, Rec., p. II-2223). În aceste condiții, scrisoarea din 3 octombrie 1995 prin care nu se solicita adoptarea unei decizii de respingere a unei plângeri - la care numai reclamanta are dreptul - nu poate fi considerată că îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 175 din tratat.

39 Comisia concluzionează că scrisoarea din 3 octombrie 1995 nu îndeplinește condițiile de claritate și de precizie impuse de jurisprudență în materie de admisibilitate a acțiunilor în constatarea abținerii de a acționa (Hotărârea Curții din 10 iunie 1986, Usinor/Comisia, 81/85 și 119/85, Rec., p. 1777, și Hotărârea Curții din 6 decembrie 1990, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie/Comisia, C-180/88, Rec., p. I-4413).

40 Reclamanta contestă că scrisoarea din 3 octombrie 1995 nu poate fi considerată ca o scrisoare de punere în întârziere care vizează, pe lângă regimul ajutoarelor, nerespectarea articolului 85 din tratat. Aceasta amintește, în această privință, că, în scrisoare, a solicitat Comisiei să ia atitudine și să acționeze în legătură cu motivele formulate în plângerea sa. Or, reclamanta precizează că titlul plângerii din 10 martie 1993 făcea trimitere în mod expres la articolul 85 din tratat și se referea la încălcarea articolului 85 din tratat. Pe de altă parte, reclamanta susține că un petentul are nu numai dreptul de a introduce o acțiune în anulare împotriva deciziei de respingere a unei plângeri, ci și pe acela de a soma Comisia să acționeze, și, după caz, să intenteze acțiune în constatarea abținerii de a acționa în temeiul articolului 175 din tratat.

— Constatările Tribunalului

41 În conformitate cu articolul 175 al doilea paragraf din tratat, o acțiune în constatarea abținerii de a acționa este admisibilă numai în cazul în care instituției în cauză i s-a solicitat în prealabil să acționeze. Scrisoarea de punere în întârziere adresată instituției este o formalitate esențială și are ca efect, pe de o parte, începerea curgerii termenului de două luni în care instituția este obligată să ia poziție și, pe de altă parte, delimitarea cadrului în care o acțiune poate fi introdusă în cazul în care instituția se abține de la a lua poziție. Deși nu face obiectul unei condiții formale specifice este, cu toate acestea, necesar ca punerea în întârziere să fie suficient de explicită și de precisă pentru a-i permite Comisiei să cunoască în mod concret conținutul deciziei care i se solicită spre adoptare și să rezulte că are ca obiect constrângerea acesteia să se pronunțe (a se vedea, în acest sens, punctul 15 din Hotărârea Usinor/Comisia, citată la punctul 39 de mai sus).

42 În acest caz, în scrisoarea sa din 3 octombrie 1995, reclamanta se referă de trei ori numai la problema finanțării televiziunii publice din Franța și a ajutoarelor care i se acordă, nu la problema încălcării articolelor 85 și 86 din tratat. Cu toate acestea, este necesar să se constate faptul că reclamanta a încheiat scrisoarea sa din 3 octombrie 1995 solicitând Comisiei în mod explicit și formal să acționeze în legătură cu motivele formulate în plângerea sa din 10 martie 1993. Or, este de necontestat faptul că plângerea se referea nu numai la „încălcarea articolului 92” din tratat (capitolul 1 din titlul 2), ci și la „încălcarea articolului 90” din tratat (capitolul 2 din titlul 2) și „încălcarea articolului 85” din tratat (capitolul 3 din titlul 2). [traducere neoficială] Rezultă că scrisoarea din 3 octombrie 1995, deși insistă în special pe problema ajutoarelor, trebuie să fie interpretată ca o cerere de punere în întârziere în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat, în legătură cu toate motivele prezentate exhaustiv în plângere și, prin urmare, de asemenea, în legătură cu cei care denunță o încălcare a articolului 85 din tratat.

43 Rezultă că acțiunea, în măsura în care este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 85 din tratat, este admisibilă.

44 În schimb, în măsura în care acțiunea este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 86 din tratat, este necesar să se constate că reclamanta nu a prezentat concluzii în acest sens decât în replică. Nu se face trimitere la aceasta nici în plângerea din 10 martie 1993, nici în scrisoarea de punere în întârziere din 3 octombrie 1995, care se limitează pur și simplu să invite Comisia să „ia atitudine și să acționeze în ceea ce privește motivele formulate în plângere”, nici chiar în cererea introductivă a prezentei acțiuni. [traducere neoficială] Rezultă că scrisoarea din 3 octombrie 1995 nu poate echivala cu o invitație de a acționa, în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat, în temeiul articolului 86 din tratat, și că acest aspect al acțiunii trebuie respins ca fiind inadmisibil.

Cu privire la admisibilitatea acțiunii în măsura în care este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 90 din tratat

— Motivele și argumentele părților

45 Comisia susține, în primul rând, că această parte a acțiunii este inadmisibilă pe motiv că scrisoarea din 3 octombrie 1995 nu poate fi considerată drept o invitație de a acționa în sensul articolului 175 din tratat, în ceea ce privește cea parte a plângerii din 10 martie 1993 referitoare la articolul 90 din tratat.

46 Comisia mai susține că această parte a acțiunii este, în orice caz, inadmisibilă deoarece deplina putere de apreciere de care dispune la punerea în aplicare a articolului 90 din tratat exclude obligația de intervenție din partea sa. Rezultă că persoanele fizice sau juridice care îi solicită să intervină în temeiul articolului 90 alineatul (3) din tratat nu beneficiază de dreptul de a introduce o acțiune împotriva deciziei Comisiei de a nu face uz de prerogativele pe care le are sau împotriva abținerii de a face uz de această prerogativă (Hotărârea Tribunalului din 27 octombrie 1994, Ladbroke Racing/Comisia, T-32/93, Rec., p. II-1015; Ordonanța Tribunalului din 23 ianuarie 1995, Bilanzbuchhalter/Comisia, T-84/94, Rec., p. II-101).

47 Reclamanta admite puterea discreționară a Comisiei în cadrul punerii în aplicare a articolului 90 din tratat, dar constată că articolul 90 alineatul (3) din tratat îi impune acesteia să asigure punerea în aplicare a dispozițiilor articolului menționat și să adreseze, în măsura în care este necesar, directivele sau deciziile corespunzătoare statelor membre. Aceste dispoziții implică pentru Comisie să acționeze într-un termen rezonabil, în caz contrar fiind posibil să i se intenteze o acțiune în constatarea abținerii de a acționa.

— Constatările Tribunalului

48 Este necesar să se constate, în primul rând, contrar afirmațiilor Comisiei, că scrisoarea din 3 octombrie 1995, în măsura în care reclamanta îi solicită în mod oficial să acționeze „în legătură cu motivele formulate în plângerea” din 10 martie 1993, trebuie să fie considerată ca o invitație de a acționa în mod regulamentar, în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat, în temeiul articolului 90 din tratat. [traducere neoficială]

49 Prin urmare, este necesar să se examineze, în al doilea rând, în ce măsură o acțiune în constatarea abținerii de a acționa poate viza abținerea de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 90 din tratat. În această privință, este necesar să se amintească, mai întâi, că articolul 90 alineatul (3) din tratat însărcinează Comisia să asigure respectarea, de către statele membre, a obligațiilor care li se impun, în ceea ce privește întreprinderile menționate la

articolul 90 alineatul (1) din tratat, și îi atribuie în mod expres competența de a interveni în acest sens prin intermediul directivelor sau deciziilor. Comisia are, în special, competența de a constata printr-o decizie adoptată în temeiul articolului 90 alineatul (3) din tratat, că o anumită măsură de stat este incompatibilă cu normele din tratat, în special cu cele prevăzute la articolele 85–94 din Tratatul CE (actualmente articolul 89 CE), și de a indica măsurile pe care statul destinat trebuie să le adopte pentru a se conforma obligațiilor care decurg din dreptul comunitar (a se vedea Hotărârea Curții din 12 februarie 1992, Țările de Jos și alții/Comisia, C-48/90 și C-66/90, Rec., p. I-565, punctele 22–30).

50 Este necesar să se observe, în continuare, că articolul 90 alineatul (3) din tratat, prin locul pe care îl ocupă în structura tratatului și prin finalitatea acestuia, se înscrie printre normele al căror obiect este acela de a asigura concurența liberă și, prin urmare, tinde să protejeze operatorii economici împotriva măsurilor prin care un stat membru ar pune în pericol libertățile economice fundamentale consacrate prin tratat. Prin urmare, rezultă atât din locul acestor dispoziții în tratat, precum și din finalitatea acestora, că o persoană fizică nu poate fi privată de protejarea intereselor sale legitime atunci când un stat membru adoptă sau menține, în ceea ce privește întreprinderile publice sau cele care se bucură de drepturi speciale ori exclusive, măsuri care produc un efect anticoncurențial echivalent cu cel care rezultă din comportamentul anticoncurențial al tuturor celorlalte întreprinderi. În această privință, este necesar să se amintească, în plus, faptul că, în temeiul jurisprudenței, există un principiu general de drept comunitar conform căruia o persoană trebuie să poată beneficia de o acțiune în justiție efectivă împotriva deciziilor care pot aduce atingere unui drept recunoscut de tratat (a se vedea, în special, Hotărârea Curții din 15 mai 1986, Johnston, 222/84, Rec., p. 1651, punctul 18, și Hotărârea Curții din 19 martie 1991, Comisia/Belgia, C-249/88, Rec., p. I-1275, punctul 25; Hotărârea Tribunalului din 27 iunie 1995, Guérin automobiles/Comisia, T-186/94, Rec., p. II-1753, punctul 23).

51 Larga putere de apreciere de care dispune Comisia pentru punerea în aplicare a articolului 90 din tratat nu poate compromite această protecție, Curtea constatând de altfel în Hotărârea din 20 februarie 1997, Bundesverband der Bilanzbuchhalter/Comisia (C-107/95 P, Rec., p. I-947, punctul 25), că nu se poate exclude *a priori* faptul că o persoană fizică se află într-o situație excepțională care îi conferă calitatea de a acționa în justiție împotriva refuzului Comisiei de a adopta o decizie în cadrul misiunii sale de supraveghere prevăzute la articolul 90 alineatele (1) și (3) din tratat.

52 Prin urmare, este necesar să se examineze, dacă, în speță, reclamanta se află într-o astfel de situație excepțională care îi conferă calitatea de a intenta acțiune în constatarea abținerii de a acționa împotriva abținerii Comisiei de a acționa în temeiul articolului 90 din tratat.

53 În această privință, este de necontestat faptul că reclamanta este cel mai important canal privat de televiziune din Franța, cu o cotă de audiență de 42 % în 1992 și de 55 % din piața de publicitate. În plus, prin programele sale cu caracter general (știri, sport, filme, programe de ficțiune, divertisment, magazine tv, documentare), concurează direct pentru aceeași audiență cu canalele France-Télévision. De asemenea, este de necontestat faptul că reclamanta și cele două canale France-Télévision sunt în concurență directă atât în ceea ce privește achiziționarea drepturilor de exploatare a operelor cinematografice și audiovizuale și a drepturilor de difuzare a evenimentelor sportive, cât și în ceea ce privește vânzarea spațiilor publicitare proprii către agenții de publicitate.

54 De asemenea, este necesar să se amintească faptul că, potrivit reclamantei, diferitele subvenții, beneficii, practici, acorduri și reglementări denunțate în plângere sunt conexe și

formează un ansamblu de măsuri având ca scop sau ca efect denaturarea concurenței între reclamantă și cele două canale France-Télévision.

55 Reclamanta a afirmat de asemenea, fără a fi contrazisă de către pârâtă, că diferitele măsuri adoptate de către statul francez în favoarea France-Télévision aveau un efect semnificativ asupra situației sale economice.

56 Tribunalul constată, în cele din urmă, că, spre deosebire de reclamanta în cauza care a generat Hotărârea Bundesverband der Bilanzbuchhalter/Comisia, citată la punctul 51 de mai sus, care viza - prin acțiunea introdusă împotriva refuzului Comisiei de a adopta o decizie, în temeiul articolului 90 alineatele (1) și (3) din tratat, împotriva Republicii Federale Germania - să constrângă în mod indirect acest stat membru să adopte un act legislativ cu sferă de aplicare generală, reclamanta din speță vizează să determine Comisia să ia poziție în temeiul articolului 90 din tratat, în ceea ce privește diferitele măsuri de stat denunțate pentru că favorizează, în opinia sa, doi operatori economici anumiți, identificați în mod clar, cu care aceasta concurează direct.

57 Rezultă din considerațiile precedente că acțiunea, în măsura în care este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 90 din tratat, este admisibilă.

Cu privire la fond

Cu privire la pretinsa abținere de a acționa în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat

— Motivele și argumentele părților

58 Reclamanta susține că, atunci când Comisia este sesizată cu o cerere pentru aprecierea compatibilității unui ajutor, aceasta este obligată să meargă dincolo de faza preliminară prevăzută la articolul 93 alineatul (3) din tratat și să inițieze procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat (Hotărârea Cook/Comisia, citată la punctul 20 de mai sus; Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 1995, SIDE/Comisia, T-49/93, Rec., p. II-2501 și Hotărârea Tribunalului din 28 septembrie 1995, Sytraval și Brink's France/Comisia, T-95/94, Rec., p. II-2651). Însă, în speță, Comisia nu a respectat această obligație.

59 Pârâta invocă trei serii de argumente pentru a demonstra că nu se află în situația neîndeplinirii obligațiilor.

60 În primul rând, Comisia afirmă că, deși nu a luat încă o decizie cu privire la existența unui ajutor de stat sau cu privire la inițierea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat, nu a rămas totuși inactivă, ci, dimpotrivă, a întreprins o serie de acțiuni menite să îi permită să analizeze, în toate aspectele sale, o problemă deosebit de complexă și comună tuturor statelor membre. Aceasta susține, în această privință că, începând din 12 august 1993, a invitat autoritățile franceze să îi prezinte observațiile acestora cu privire la diferitele obiecții invocate de către reclamantă în plângerea sa, iar respectivele autorități au răspuns la 9 decembrie 1993. De asemenea, a organizat mai multe întâlniri cu reclamanta. Comisia adaugă că, ținând seama de natura și complexitatea subiectului, aceasta a comandat, în decembrie 1993, un studiu detaliat cu privire la exploatarea și funcționarea canalelor publice de televiziune în cadrul Comunității. De îndată ce a primit studiul menționat, în octombrie 1995, aceasta s-a adresat din nou autorităților franceze pentru a le solicita informații suplimentare, care i-au fost comunicate la 16 februarie 1996. În plus, Comisia a menținut, începând din martie 1993, numeroase contacte cu reclamanta (în special reuniuni în septembrie și noiembrie 1994, în ianuarie și octombrie 1995). Pârâta precizează că reclamanta avea

cunoștință de aceste acțiuni diferite și că aceasta știa faptul că, în iulie 1995, nu dispunea încă de studiu. Prin urmare, este surprinzător că reclamanta i-a adresat o scrisoare de punere în întârziere la 3 octombrie 1995.

61 Comisia contestă afirmația reclamantei conform căreia aceasta s-a limitat la comandarea unui studiu. Aceasta amintește faptul că a urmărit în mod activ instrumentarea dosarului împreună cu autoritățile franceze, astfel cum reiese din numeroasele întâlniri pe care le-a avut cu acestea din urmă, corespondența și întrebările din ce în ce mai precise pe care le-a adresat acestora, în special, prin scrisorile din 4 și 18 octombrie 1996.

62 În al doilea rând, Comisia argumentează complexitatea dosarului în cauză pentru a explica neluarea unei poziții.

63 Pârâta arată că nicio regulă nu stabilește un termen în care aceasta ar fi obligată să răspundă la o plângere care denunță existența unor ajutoare de stat nenotificate, fapt pentru care termenul respectiv trebuie apreciat în lumina principiilor diligenței și buneii administrări. Aceasta consideră că trebuie efectuat controlul respectării acestor principii în lumina complexității și a caracterului sensibil, atât juridic cât și politic, al problemei în cauză. În opinia Comisiei, eventuala încadrare juridică a comportamentelor denunțate de către reclamantă ca ajutoare de stat necesită o atitudine de prudență specială și impune ca, înainte de orice decizie, Comisia să dispună de toate elementele de drept și de fapt care să îi permită o înțelegere globală a problemei.

64 Comisia subliniază că deschiderea spre concurență a activității de televiziune constituie un eveniment relativ recent, care ridică o nouă problematică, în special în ceea ce privește coexistența canalelor publice și private.

65 Comisia remarcă faptul că televiziunea este un domeniu în care autoritățile publice pot, în contextul activităților lor de televiziune, să urmărească obiective necomerciale și să impună o obligație de a furniza servicii pentru întreaga populație națională. Aceasta nu dispune de experiență în tratamentul ajutoarelor de stat în acest sector și trebuie, prin urmare, să stabilească, în acest scop, criterii și principii metodologice speciale. Astfel, este necesar să se stabilească în ce măsură există riscul de a afecta schimburile comerciale intracomunitare, dat fiind că plângerea depusă de reclamantă, o întreprindere privată franceză, se referă la comportamentul autorităților publice franceze față de canalele franceze. De asemenea, este necesar să se identifice cu precizie obligațiile de serviciu public și pentru a determina în ce măsură alocările și alte avantaje denunțate de reclamantă depășesc compensarea acestor obligații și constituie un ajutor de stat a cărui compatibilitate ar trebui apreciată ulterior. Comisia arată că a comunicat deja statelor membre, în iulie 1995, un prim proiect privind liniile directe generale pentru această problemă și speră să poată elabora, în scurt timp, în cooperare cu statele membre, un document general care va servi drept referință pentru analiza cazurilor specifice.

66 În al treilea rând, Comisia susține că nu este încă în măsură să adopte o poziție și că nu sunt întrunite așadar condițiile procedurale prealabile prevăzute la articolul 175 al doilea paragraf din tratat.

67 Comisia susține că nu se poate considera că s-a abținut să acționeze în sensul articolului 175 din tratat. Într-adevăr, în momentul în care a fost trimisă scrisoarea de punere în întârziere, aceasta era în imposibilitatea de a acționa în sensul dorit de reclamantă, în măsura în care încă nu ajunsese la o concluzie privind încadrarea ca ajutoare de stat a aporturilor de

capital și a altor beneficii acordate pentru France-Télévision, deși inițiasse deja toate acțiunile necesare pentru a putea ajunge la o astfel de concluzie.

68 Comisia subliniază, pe de altă parte, că, ținând seama de impactul grav pe care îl poate avea o eventuală decizie de a iniția procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat nu numai asupra France-Télévision, ci și asupra majorității canalelor publice de televiziune care operează în Comunitate, în special în ceea ce privește obligația de a suspenda acordarea ajutoarelor de stat (a se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 30 iunie 1992, Spania/Comisia, C-312/90, Rec., p. I-4117), principiile bunei administrări și diligenței o obligă să nu adopte o decizie decât atunci când reușește să își formeze o opinie întemeiată corespunzător.

69 În concluzie, Comisia consideră că cererea reclamantei nu este întemeiată în măsura în care, pe de o parte, aceasta a inițiat toate demersurile necesare cerute de complexitatea domeniului, într-un termen rezonabil, având în vedere dificultățile analizei sectorului în general, noutatea în materie, importanța concluziilor la care se poate ajunge, precum și dificultățile inerente cazului France-Télévision și, pe de altă parte, nu a fost, în momentul punerii în întârziere, în măsură să acționeze în direcția dorită de către reclamantă.

70 În cele din urmă, Comisia susține că respectivul comunicat de presă din 2 octombrie 1996 privind finanțarea televiziunii publice portugheze confirmă faptul că atitudinea sa în ceea ce privește finanțarea canalelor publice nu este în niciun caz dilatorie și că aceasta adoptă o decizie de îndată ce este în măsură să facă acest lucru.

71 Intervenienta subscrisă în întregime la argumentele invocate de pârâtă și confirmă faptul că Comisia continuă examinarea întrebărilor care i-au fost adresate și că această examinare ridică probleme complexe care justifică durata termenelor de cercetare judecătorească.

— Constatările Tribunalului

72 În scopul de a se pronunța asupra temeiniciei pretențiilor privind constatarea abținerii de a acționa, este necesar să se stabilească dacă, în momentul punerii în întârziere a Comisiei, în temeiul articolului 175 din tratat, instituția era obligată să acționeze (Ordonanța Tribunalului din 13 noiembrie 1995, Dumez/Comisia, T-126/95, Rec., p. II-2863, punctul 44, și Ordonanța Tribunalului din 6 iulie 1998, Goldstein/Comisia, T-286/97, Rec., p. II-2629, punctul 24).

73 În măsura în care Comisia are competența exclusivă de a evalua compatibilitatea unui ajutor de stat cu piața comună, aceasta este obligată, în interesul bunei administrări a normelor fundamentale din tratat privind ajutoarele de stat, să efectueze o examinare minuțioasă și imparțială a unei plângeri cu privire la existența unui ajutor incompatibil cu piața comună (a se vedea în acest sens, Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, citată anterior, punctul 62).

74 S-a considerat că, în același fel în care Comisia nu poate întârzia *sine die* luarea de poziție în ceea ce privește o cerere de scutire în temeiul articolului 85 alineatul (3) din tratat (Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 1997, SCK și FNK/Comisia, T-213/95 și T-18/96, Rec., p. II-1739, punctul 55), aceasta nu poate nici să prelungească pe termen nelimitat evaluarea preliminară a măsurilor de stat denunțate ca fiind contrare articolului 92 alineatul (1) din tratat, din moment ce, ca și în cazul de față, a acceptat să efectueze o astfel de evaluare (Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, Gestevisión Telecinco/Comisia, T-95/96, Rec., p. II-3407, punctul 73). Dimpotrivă, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că procedura de la articolul 93 alineatul (2) din tratat capătă un caracter indispensabil din moment ce

Comisia are dificultăți serioase în a stabili dacă ajutorul este compatibil cu piața comună (a se vedea, în special, Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, citată anterior, punctul 39).

75 Caracterul rezonabil al duratei unei astfel de proceduri administrative se apreciază în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și, în special în funcție de contextul acesteia, de diferitele etape procedurale pe care trebuie să le urmeze Comisia, de complexitatea și de miza acesteia pentru diferitele părți interesate (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 1997, Oliveira/Comisia, T-73/95, Rec., p. II-381, punctul 45, și Hotărârea Tribunalului SCK și FNK/Comisia, citată la punctul 75 de mai sus, punctul 57).

76 În speță, plângerea reclamantei a fost depusă la 10 martie 1993. Rezultă că, atunci când Comisia a fost pusă în întârziere, în conformitate cu articolul 175 din tratat, adică la 3 octombrie 1995, evaluarea prealabilă a Comisiei dura de 31 luni. De asemenea, părțile sunt convinse că, încă de la depunerea la 2 martie 1992 a unei plângeri similare referitoare la televiziunea din Spania, Comisia a examinat problema generală a finanțării televiziunilor publice.

77 Termenele care s-au scurs sunt atât de mari încât ar fi trebuit să îi permită Comisiei să încheie faza preliminară a examinării măsurilor în cauză. În consecință, instituția ar fi trebuit să adopte în acest termen o decizie privind măsurile în cauză (a se vedea punctul 28 de mai sus), cu excepția cazului în care ar fi demonstrat existența unor circumstanțe excepționale care justifică scurgerea acestor termene.

78 Cu toate acestea, trebuie constatat faptul că niciunul dintre argumentele invocate de Comisie nu poate justifica durata termenelor în cauză. Într-adevăr, astfel cum a hotărât Tribunalul în Hotărârea Gestevisión Telecinco/Comisia (citată la punctul 74 de mai sus, punctele 82–90), în ceea ce privește o plângere care a ridicat aceeași problemă a finanțării televiziunilor publice, nici complexitatea problemei în cauză, nici sensibilitatea politică a problemei abordate, nici diversele acțiuni întreprinse de către Comisie, și nici faptul că aceasta nu era încă în măsură să califice drept ajutoare de stat diferitele alocații acordate pentru France-Télévision nu pot justifica o evaluare preliminară atât de îndelungată a măsurilor în cauză. La momentul punerii în întârziere din 3 octombrie 1995, Comisia ar fi trebuit să poată adopta o decizie care să constate fie că diferitele forme de finanțare și contribuții în litigiu nu constituie ajutoare de stat, fie că acestea, deși constituie ajutoare de stat, erau compatibile cu piața comună, fie că dificultăți serioase o obligau să inițieze procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, fapt care ar fi permis tuturor părților interesate, în special reclamantei și statelor membre, să își prezinte observațiile. Pe de altă parte, Comisia ar fi putut, de asemenea, să adopte, în termenele prevăzute, o decizie hibrid care să combine, în funcție de circumstanțe, una dintre cele trei decizii citate anterior (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Tribunalului din 17 februarie 1998, Pantochim/Comisia, T-107/96, Rec., p. II-311, punctul 51). În plus, este necesar să se amintească faptul că, în cazul în care un stat membru are îndoieli cu privire la clasificarea ca „ajutoare” de stat a măsurilor pe care le planifică, acesta își poate apăra interesele notificând proiectul său Comisiei, care este apoi obligată să își definească poziția în termen de două luni, în caz contrar, ajutorul este considerat ajutor existent care face obiectul controlului instituit prin articolul 93 alineatele (1) și (2) din tratat, iar respectivul stat membru poate pune în aplicare proiectul după ce și-a dat preavizul (Hotărârea Curții din 11 decembrie 1973, Lorenz, 120/73, Rec., p. 1471, punctul 4). Această jurisprudență se bazează pe necesitatea de a lua în considerare interesul legitim al statului membru în cauză de a fi rapid informat cu privire la situația juridică. Această necesitate nu exista atunci când statul a pus în aplicare anumite măsuri fără să le fi notificat în prealabil Comisiei (Hotărârea Curții din 11 iulie 1996, SFEI și alții, C-39/94, Rec., p. I-3547, punctul 48). În acest caz, după cum a precizat Curtea, caracterul imediat aplicabil al

interdicției privind punerea în aplicare prevăzută la articolul 93 alineatul (3) ultima teză din tratat se extinde la toate ajutoarele care au fost puse în aplicare fără a fi notificate (Hotărârea SFEI și alții, citată anterior, punctul 39). Atunci când, ca și în cazul de față, statul membru nu a notificat proiectul său de ajutor, acesta trebuie, prin urmare, să se confrunte cu o interdicție absolută de punere în aplicare a măsurilor planificate, a cărei încălcare poate fi sancționată de către orice instanță națională. Rezultă că, în speță, Comisia nu poate, în niciun caz, să justifice faptul că nu a luat poziție prevalându-se de faptul că inițierea procedurii prevăzute la articolul 93 alineatul (2) din tratat ar implica suspendarea acordării ajutoarelor în cauză.

79 Prin urmare, este evident că, până în prezent, Comisia nu a adoptat încă niciuna dintre aceste decizii.

80 Rezultă din cele menționate anterior că astfel Comisia se afla în situația de abținere de a acționa la 3 decembrie 1995, la expirarea termenului de două luni de la invitația de a acționa din 3 octombrie 1995, pentru faptul că nu a adoptat o decizie în care să constate fie că măsurile de stat în cauză nu constituiau ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, fie că acestea trebuiau calificate drept ajutoare în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat, dar considerate compatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatele (2) și (3) din tratat, fie că era necesar să inițieze procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat, sau să adopte, în funcție de circumstanțe, o combinație a acestor decizii diferite posibile.

81 Prin urmare, concluziile privind constatarea abținerii de a acționa, în măsura în care au ca obiect constatarea abținerii ilegale a Comisiei de la pronunțarea unei hotărâri în temeiul articolelor 92 și 93 din tratat, trebuie să fie considerate ca fiind întemeiate.

Cu privire la pretinsa abținere de a acționa în temeiul articolului 85 din tratat

— Motivele și argumentele părților

82 Reclamanta susține că era obligația Comisiei să îi transmită comunicarea prevăzută la articolul 6 din Regulamentul nr. 99/63, la sfârșitul primei faze de examinare. Întrucât Comisia nu și-a îndeplinit această obligație, aceasta se afla, în opinia sa, în situația de abținere de a acționa.

83 În observațiile sale privind scrisoarea din 15 mai 1997, trimisă în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 99/63, reclamanta susține că aceasta nu poate fi considerată ca o luare de poziție care poate pune capăt abținerii de a acționa. Aceasta susține, în acest sens, că scrisoarea este foarte slab motivată și chiar dilatorie, în special în ceea ce privește cei patru ani de cercetare judecătorească care s-au scurs deja și, în definitiv, nu constituie decât o tentativă abuzivă din partea Comisiei de a beneficia de jurisprudența elaborată de Curte, conform căreia o luare de poziție de către instituția pârâtă pune capăt abținerii de a acționa. Aceasta subliniază că o scrisoare a Comisiei nu poate fi calificată drept luare de poziție, în sensul Hotărârii Curții din 18 octombrie 1979, GEMA/Comisia (125/78, Rec., p. 3173), decât dacă este conformă cu condițiile de la articolul 6 din Regulamentul nr. 99/63, în special, în cazul în care expune motivele pe care se bazează poziția sa.

84 Reclamanta subliniază că motivul invocat de Comisie pentru a exclude aplicarea articolului 85 din tratat, și anume că France-Télévision constituie o unitate economică, se bazează pe răspunsurile France 2 și France 3 din 10 noiembrie 1993 și pe scrisoarea TF1 din 30 aprilie 1993. Prin urmare, nici complexitatea dosarului, nici rezultatele studiului nu ar fi putut avea influență asupra conținutului deosebit de sumar al scrisorii din 15 mai 1997.

Justificarea bazată pe lipsa de interes comunitar, invocată de Comisie, ignoră, de asemenea, argumentele și documentele care figurează în scrisoarea de extindere a plângerii, depusă la 10 martie 1997. În consecință, reclamanta solicită Tribunalului să invite Comisia să îi comunice un răspuns motivat corespunzător, de natură să o informeze și să îi permită să aprecieze dacă este sau nu necesar să solicite Tribunalului să se pronunțe asupra abținerii de a acționa.

85 Pârâta se referă la argumentele sale prezentate în cadrul examinării obiecțiilor bazate pe încălcarea articolului 92 din tratat.

86 În plus, pârâta susține că scrisoarea pe care a adresat-o reclamantei la 15 mai 1997 constituie o luare de poziție în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 99/63, care pune capăt abținerii de a acționa. Prin urmare, nu mai este necesar să se statueze asupra acestei părți a acțiunii.

87 Intervenienta subscrie la argumentele prezentate de către pârâtă.

— Constatările Tribunalului

88 Rezultă din jurisprudență că o scrisoare adresată reclamantului, care este conformă cu condițiile de la articolul 6 din Regulamentul nr. 99/63, constituie o luare de poziție în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat (Hotărârea GEMA/Comisia, citată anterior, punctul 21). O astfel de luare de poziție pune capăt abținerii de a acționa a Comisiei și privează de obiect acțiunea în constatarea abținerii de a acționa formulată de reclamantul menționat (Hotărârea Curții din 18 martie 1997, Guérin automobiles/Comisia, C-282/95 P, Rec., p. I-1503, punctele 30 și 31).

89 Prin urmare, este necesar să se examineze în ce măsură scrisoarea adresată reclamantei de către Comisie la 15 mai 1997 poate fi considerată o comunicare în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 99/63.

90 Tribunalul constată, în această privință, că scrisoarea din 15 mai 1997, care se referă în mod explicit la articolul 6 din Regulamentul nr. 99/63, îndeplinește toate cerințele formale prevăzute la acest articol. Într-adevăr, pe de o parte, aceasta indică reclamantei, după ce a amintit obiecțiile invocate în plângerea sa, motivele respingerii acesteia din urmă și după ce i-a dat un termen de două luni în acest caz, să prezinte, în scris, eventualele sale observații.

91 Reclamanta susține, cu toate acestea, că scrisoarea din 15 mai 1997 nu poate fi considerată ca o luare de poziție de natură să pună capăt abținerii de a acționa, în măsura în care este insuficient motivată și chiar dilatorie.

92 Acest argument nu poate fi acceptat. Într-adevăr, Comisia precizează în scrisoarea sa din 15 mai 1997 cele două motive care au determinat-o să aprecieze că nu ar putea aproba plângerea reclamantei, care denunță o încălcare a articolului 85 din tratat, singura parte care ar trebui să fie luată în considerare în cadrul acestei examinări. Pe de o parte, Comisia precizează că cele două canale, France 2 și France 3, care aparțin aceluiași grup și se află sub controlul unui președinte comun care asigură unitatea de gestiune, nu se bucură de o autonomie reală pe piață, dar constituie o unitate economică, astfel încât comportamentul lor pretins coluziv nu poate fi considerat, în conformitate cu jurisprudența (Hotărârea Curții din 24 octombrie 1996, Viho/Comisia, C-73/95 P, Rec., p. I-5457), ca fiind contrar articolului 85 din tratat. Pe de altă parte, Comisia consideră că sunt îndeplinite, în cazul de față, condițiile pentru respingerea unei plângeri pe motivul lipsei de interes comunitar suficient, dat fiind că „această cauză nu dezvăluie o atingere substanțială adusă comerțului intracomunitar”.

93 Chiar dacă, astfel cum pretinde reclamanta, motivația inclusă în scrisoarea din 15 mai 1997 este contestabilă și sumară, o astfel de obiecție este lipsită de relevanță în ceea ce privește chestiunea luării de poziție de către Comisie în sensul articolului 175 din tratat.

94 Scrisoarea din 15 mai 1997 trebuie, prin urmare, să fie considerată o comunicare în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 99/63 întrucât a pus capăt unei eventuale abțineri de a acționa din partea Comisiei.

95 Rezultă că nu este necesar să se pronunțe asupra concluziilor privind constatarea abținerii de a acționa în măsura în care acestea au ca obiect constatarea abținerii ilegale a Comisiei de a acționa în temeiul articolului 85 din tratat.

Cu privire la pretinsa abținere de a acționa în temeiul articolului 90 din tratat

— Motivele și argumentele părților

96 Reclamanta susține că scrisoarea Comisiei din 15 mai 1997 în care acesta din urmă o informa despre intenția sa de a nu iniția procedura în temeiul articolului 90 din tratat este sumară, ba chiar inexistentă și insuficientă pentru a permite reclamantei să formuleze observații utile. Reclamanta concluzionează că scrisoarea din 15 mai 1997 nu a pus capăt abținerii de a acționa a Comisiei, din moment ce aceasta nu poate fi analizată ca o veritabilă luare de poziție.

97 Comisia susține că scrisoarea din 15 mai 1997 conține, de asemenea, o analiză a faptelor în raport cu articolul 90 din tratat, deși această dispoziție nu conferă niciun drept reclamantei în acest sens.

98 Intervenienta susține că luarea de poziție a Comisiei inclusă în scrisoarea sa din 15 mai 1997, referitoare la aplicabilitatea articolului 90 din tratat, în orice caz privează de obiect acțiunea în constatarea abținerii de a acționa.

— Constatările Tribunalului

99 Este necesar să se analizeze în ce măsură scrisoarea Comisiei din 15 mai 1997 constituie o luare de poziție în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat, care pune capăt abținerii de a acționa a Comisiei și, astfel, privează de obiect acțiunea în constatarea abținerii de a acționa în măsura în care este îndreptată împotriva pretensei abțineri de a acționa a acesteia în temeiul articolului 90 din tratat.

100 Tribunalul constată că, în scrisoarea Comisiei din 15 mai 1997, pe de o parte, această instituție a informat reclamanta că, după examinarea temeiniciei obiecțiilor sale formulate în temeiul articolului 90 din tratat, aceasta nu era în măsură să demonstreze caracterul de încălcare al faptelor denunțate și, pe de altă parte, a expus motivele pentru care nu avea intenția de a iniția o procedură în temeiul articolului 90 din tratat.

101 Rezultă astfel clar, atât din conținutul scrisorii, cât și din contextul în care aceasta se înscrie, că atunci când a adresat reclamantei scrisoarea din 15 mai 1997 Comisia considera că elementele pe care le-a obținut nu justificau faptul că a fost admisă acea parte din plângerea sa care denunța o încălcare a articolului 90 din tratat.

102 Pe de altă parte, astfel cum s-a constatat anterior, o obiecție întemeiată pe o eventuală eroare sau insuficiență a motivării este lipsită de relevanță în raport cu chestiunea luării de poziție de către Comisie în sensul articolului 175 din tratat.

103 Rezultă că, prin faptul că a adresat reclamantei scrisoarea din 15 mai 1997, Comisia a luat poziție în sensul articolului 175 al doilea paragraf din tratat și că nu mai este necesar să se pronunțe asupra concluziilor privind constatarea abținerii de a acționa, în măsura în care obiectul acestora este constatarea abținerii ilegale a Comisiei de a acționa în temeiul articolului 90 din tratat.

Cu privire la acțiunea în anulare cu caracter subsidiar

104 În subsidiar, în măsura în care scrisoarea Comisiei din 11 decembrie 1995 constituie o decizie de respingere a plângerii sale din 10 martie 1993, reclamanta susține că este necesar ca decizia să fie declarată nelegală pe motiv că nu constată încălcarea articolelor 85, 90 și 92 din tratat. În replica sa, reclamanta, deși a luat act de faptul că Comisia a recunoscut că scrisoarea din 11 decembrie 1995 nu a constituit o luare de poziție în sensul articolului 175 din tratat, a declarat, cu toate acestea, că a menținut acțiunea în anulare cu caracter pur subsidiar, în cazul în care Tribunalul ar adopta poziția opusă.

105 Astfel cum rezultă atât din avizul convergent al părților, cât și din constatările Tribunalului în cadrul acțiunii în constatarea abținerii de a acționa, scrisoarea din 11 decembrie 1995 este de natură pur informativă și nu implică o luare de poziție a Comisiei cu privire la fondul dosarului.

106 Prin urmare, nu este necesar să se pronunțe asupra pretențiilor privind anularea din moment ce acestea nu au fost prezentate decât cu titlu pur subsidiar.

Cu privire la cheltuielile de judecată

107 În conformitate cu articolul 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Pe de altă parte, în conformitate cu articolul 87 alineatul (6) din regulament, cheltuielile de judecată rămân la aprecierea Tribunalului în cazul în care acesta nu se pronunță asupra fondului cauzei.

108 În speță, pe de o parte, Comisia a căzut în pretenții în mare parte din concluziile sale și, pe de altă parte, aceasta nu a dat curs, în termenul prevăzut la articolul 175 din tratat, punerii în întârziere. Pe de altă parte, de-abia la 15 mai 1997, adică după introducerea prezentei acțiuni, Comisia a notificat reclamantei poziția sa în legătură cu partea din plângerea sa din 10 martie 1993 prin care denunța încălcări ale articolelor 85 și 90 din tratat.

109 Rezultă din cele menționate anterior că s-ar face o apreciere corectă a împrejurărilor în cauză dispunând Comisiei să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și cele ale reclamantei, cu excepția cheltuielilor ocazionate reclamantei de intervenția Republicii Franceze.

110 În conformitate cu articolul 87 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, Republica Franceză suportă propriile cheltuieli de judecată. Pe de altă parte, aceasta va suporta cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă ca urmare a intervenției sale.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a treia extinsă)

hotărăște:

- 1) Prin abținerea de a adopta o decizie cu privire la partea din plângere referitoare la ajutoarele de stat, depusă de *Télévision française 1 SA* la 10 martie 1993, Comisia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Tratatului CE.
- 2) Nu este necesar să se pronunțe asupra pretențiilor pentru constatarea abținerii de a acționa în măsura în care acestea sunt îndreptate împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 85 din tratat (devenit articolul 81 CE) și articolului 90 din tratat (devenit articolul 86 CE).
- 3) Acțiunea, în măsura în care este îndreptată împotriva abținerii de a acționa a Comisiei în temeiul articolului 86 din Tratatul CE (devenit articolul 82 CE), este inadmisibilă.
- 4) Nu este necesar să se pronunțe asupra pretențiilor privind anularea cu caracter subsidiar.
- 5) Comisia suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile efectuate de reclamantă, cu excepția celor ocazionate reclamantei de intervenția Republicii Franceze.
- 6) Republica Franceză suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile efectuate de reclamantă ca urmare a intervenției sale.

Jaeger

Lenaerts

Tiili

Azizi

Mengozzi

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 3 iunie 1999.

Grefier
H. Jung

Președinte
M. Jaeger